

ایمام هادی(ع)؛ خیلقت گوهری

نبی نین بوتون مسئولیتلری ایمامین عۆده سینهدیر.

آیت الله سبحانی

الحمد لله رب العالمين و الصلوة و السلام على خير خلقه و آله الطاهرين و لعنة الله على أعدائهم أجمعين إلى يوم الدين. قال الحكيم في محكم كتابه الكريم: «و جَلَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَ كَانُوا بِآيَاتِنَا يُوْفُونَ»(سجده: ٢٤)

نبی نین بوتون مسئولیتلری ایمامین عۆده سینهدیر.

ایمامت مقامی بوخاری بیر مقامدیر. حقیقتده ایمامت مقامی ریسالت مقامی نین ایستیمراری دیر و پیغمبرین عۆده سینده اولان بوتون مسئولیتلر ایمامین دا عۆده سینده اولور. بو فرقله کی پیغمبره وحی اولور و دین بیناسین قویاندی، أما ایماما وحی اولمور. ایمام دین مفهوملا رینی بیان ائدی و تازا سؤاللارا جواب وئریر و جماعتین یاشاییشی باره ده دوز قانونلار تعیین ائیر، جهادا امر ائیر و هکذا و هکذا.

بونا خاطر او کسلر کی ایمامت مقامینی، جماعت طرفیندن سنجیلمه بیلیرلر، بیلسنیلر کی ایمامت بیر ایلاهی و اینتیصابی مقامدیر نه سنجمه. ایمامین، دئییلن موریددن سونرا پیغمبردن آیری فرقی یوخدر. فوراًندا بو مسأله به اشاره اولوب: «و جَلَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةٌ» حتی اینسانین بعضیسی نیوتدن سونرا ایمامته یتیشیرلر: «لَمَّا صَبَرُوا». اونلارین دین تبلیغینده اولان صبرلری باعث اولور نیوت مقامیندان ایمامت مقامینا جاتسینلار. بو آیه ده دیقته ائله ساق: «و جَلَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَ كَانُوا بِآيَاتِنَا يُوْفُونَ». حضرت ابراهیم (علی نبینا و آله وعلیه السلام) بیر او قدر ایمتحانلار و مقاملاردان سونرا، نیوت مقامیندان ایمامت مقامینا چاتیر، چون ایمام اولمامیشدان قاباق نبی و رسول ایدی، أما بو مقام نیوت مقامیندان یوخاریدایر. اهل بیت ائمه، پیغمبردن سونرا بو مقامین صاحبیدیلر.

ایمام سامرادا دا ایمامت ایشلرینه مشغولدر. او حضرت بیرنجی درجه ده مدینه ده و مجموعاً سامرادا 85 نفرجن فقیه و موحدیث تربیت ائله میشدی. بیر فقیه و موحدیثین تربیتی راحت ایش دئییل؛ اؤز ده سامرادا اولان شرابیط و خفقاندا، صحیحده مسلم و ایریلارین نقل قولونا گۆره، پیغمبر اکرم بو یوردلار: «مندن سونرا اون ایکی خلیفه کله جک کی ایسلامین عزیزتی اولدیرا باغلیدیر. مسلم اؤز صحیحینده بو تعییرینن ایکی ریوایت نقل ائیر کی عیناً نقل اولور: «لَا يَزَالُ هَذَا الْأُمَّرُ عَزِيزًا إِلَى اثْنَيْ عَشَرَ خَلِيفَةً ثُمَّ تَكَلَّمَ بِهِ شَيْءٌ لَمْ أَفْهَمَهُ فَقُلْتُ لِأَيِّ مَا قَالَ فَقَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ كُلُّهُمْ مِنْ قُرَيْشٍ»(صحیح مسلم، ج ١٢، ص ١٨٩) پیغمبردن سونرا اون ایکی خلیفه اولاجاق کی اونلار ائتی عشری ایماملاردان سونرا هئج کس دئییل.

خیلقت گوهری

ایمام ابوالحسن هادی علیه السلام 212 هجری قمری ایلمنده مدینه ده دنیا یا گلدی و 236-جی ایلمنه جن مدینه ده اییدیلر. البته او حضرت 8-9 یاشیندا اولاندا اتاسی امام جواد علیه السلام بن شهادتیندن سونرا ایمامت مقامی اونلارا یتیشدی. گرکز بو یاشدا اوشاغین بوجور آغیر یوکو چیکینه الماسینا تعجب ائلیهک. «ما قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ» (حج: ٧٤). بیز ایمام و اونون مقامین تانیساق بو مسأله نین درکی راحت اولار. حضرت عیسی ابن مریم اوشاقلیقدا و یتشیکده نیوت مقامینا چاتیر: «فَالَّذِي آتَىٰ عِذْلًا لَّهِ آتَانِي الْكِتَابَ وَ جَلَلْنَا نَبِيًّا» (مریم: ٣٠) یا حضرت یحیی ابن زکریا اوشاقلیقدا نیوته یتیشیرلر: «بِأَيِّ تَخْيِي خُرِدَ الْكِتَابَ يَوْفُوً وَ آتَيْنَاهُ الْحِكْمَ صَبِيًّا» (مریم: ١٢) بیز بو گوهرلر و خیلقتلری آیری گوهرلرین قاتمالمالی یوق.

ایمام هادی - علیه السلام - مدینه ده فیه و حدیث تدریس بو یورور و جماعتین موشکولون حل ائیر، أما متوکل چوخ ناراحتدیر چون کی مدینه فرمانداری گوزاریش وئریر کی مدینه به گلن جماعت او حضرتین قاپیسینا گندیب اؤز مالی و علمی مسأله لرینی او حضرته ایرجاع وئریرلر و فورخورام بیر گون سنین علنییهه قیام ائله به. (الارشاد، ص ٣٣٥، اعلام الوری، ٣٢٥. قرنی، ایمام علی الهادی نین یاشاییشی، ص ٢٨٦). موسلماً مقام عاشیقی اولانلار بوتون گوجلرین و هیتمترین اونون یولوندا خرچلرلر و مقامدان سونرا هئج نفسانیتلری اولماز، و اونلارین مقامین خطره سالان لاب بالاجا خبر اونلارا آجی اولار.

سامرایا تعید

عباسی متوکل یحیی بن هرثمه نی گۆندردی تا حضرتی مدینه دن سامرایا گتیرسین و ایمام (علیه السلام) مدینه دن سامرایا تعید اولاندا 24 یاشی واریدی. یحیی بن هرثمه نین اوج یوز قوشونو ایله ایمامی سامرایا آپارماغا کلماق خیری یاپیلاندا مدینه اهلی زار-زار آغلادی. او قدر آغلادیلار کی یحیی بن هرثمه دندی: سیزه سؤز وئریرم کی اونا صدمه وورمایم. ایمام هادی نی (علیه السلام) مدینه دن سامرایا آپارماغا مأمور اولان یحیی بن هرثمه دئیر: ایمامینان (علیه السلام) بغدادا یتیشنده بغداد حاکیمی اسحاق بن ابراهیم طاهر کی منه دندی: یحیی! بو آلاه علیه و آله وسلم) اوغولدور. متوکل ای اونون قتلینه تحریک ائله سن آلاه رسولی اینن (صلی الله علیه و آله وسلم) دشمن اولارسان. دندیم: من اوندان یاخچیلیقدان سونرا هئج نه گۆرمه میشم. سونرا سامرایا طرف یولا. دوشدوک. اورا یتیشنده تورک وصیف (عباسی درباری نین تورک سردارلاریندان) منه دندی: بو کیشی نین یاشیندان بیر توك اسکیلسه منله طرف اولارسان.

متوکلین مولقات زمانی یحیی بن هرثمه دندی: من اونون اتونین آختاردیم و اونون اتوننده، اوستونده ناماز قیلان نجه حصیر، نجه دوعا کیتابی و قورآندا سونرا هئج زاد نامادیم و سیزه گلن گوزاریشلر یالاندي و او فقط ایرشاد و تبلیغ قصدینده دیر و اصلاً قیام قصدی یوخدر. (علی بن حسین مسعودی، مروج الذهب، بیروت، مؤسسة الاعلمی للمطبوعات، بی تا، ج ٤، ص ١٨٢) بو ایشله متوکلین هئیمنه سین ازالندی و قرار اولدو حضرت سامرادا قالسین.

مأمون زمانی بنی العباسین سیاستی دگیشدی. عباسیلار مأموندان قاباق اهل بیتین قتلینه بتل باغلامیشدیلار اما مأمون زمانیندان تصمیم توتدولار اونلاری گۆز آلتیندا ساخلاسیلار. بونا گۆره متوکلین اتوی یاخچیلیغیندا حضرت اوچون بیر اتو نظرده الیندی کی حضرت اوردا عیال و اوشاقلاری اینن یاشاسین. عین حالدا شیعه لر موختلیف باهاتلارینان او حضرتین گۆروشونه گندیردیلر. ائله بیل حضرت ٣٢٤ ایلدن ٢٥٤ ایلمنه جن سامرادا اییدیلر.

راوی دئیر: گۆردوم ایمام هادی اوردا مشغولدر و آباغیندان تر گلیر. عرض ائله دیم: «أین الرجال؟» دوستلاریز هارادیلار؟ ایچازه وئرین اونلار ایشله سینلر. حضرت بو یوردو: یوخ، مندن یاخچیلاری اؤز الری نین ایشی اینن یاشادیلار؛ حذیم رسول الله و علی بن ابی طالب و اتالاریم.

ایمامین علمی مقامی

ایمام سامرادا دا ایمامت ایشلرینه مشغولدر. او حضرت بیرنجی درجه ده مدینه ده و مجموعاً سامرادا 85 نفرجن فقیه و موحدیث تربیت ائله میشدی. بیر فقیه و موحدیثین تربیتی راحت ایش دئییل؛ اؤز ده سامرادا اولان شرابیط و خفقاندا، ایمامین علمی مقامی ائله ایدی کی هامی اونون موقابیلینده خاضع و خاشع ایدی. حضرت سامرادا دا تعلیم و تبلیغه مشغولدر. حضرتین حیر و تفویض موریدینده بیر ریساله سی وار کی او ریساله ده آیه لر، ریوایتلر و عقلی دلیل لرین حیر و تفویضی باطیل ائله ییب و امر بِنِ الْأَمْرینی اینتبات ائدی. (تحف العقول، صص ٢٣٨-٢٥٦. مسند الامام الهادی علیه السّلام، صص ٢١٢-١٩٨). بو کلمه لر و کمالات ایمامین علمی مقامیندان حیکایت ائیر و نیشان وئریر کی بو میوه بو دنیادان دئییل بلکه آیری یترندیر.

عین حالدا کی متوکلین دۆره سینده کیلر اؤز لرینی فقیه بیلیردیلر اما چوخلو مسأله لرده ایمام هادی به(ع) مورایجه ائیدیردیلر. مسعودی مروّج الذهبه یازیر کی: ذمی کیشی -کی کتاپ اهلی دیر، اما ایسلام پرجمی آلتیندا یاشیر بو شرطین کی ایسلام قانونلارینا احترام قویا و خیلاف شرع ائتمه به- بیر موسلمان خانیم موریدینده کبیر ایش گۆرموشدو و اونو خلیفه نین بانینا آپارمیشدیلار و فقیهلر اونو اعداما محکوم ائله دیلر. اعدام حوکمونو ایچرا ائله ینده او زیرکلیق ائدی شهادت کلمه سینین دیله گتیریب و اوردا کی فقیهلری توغلا دی، نیبه کی: «الْإِسْلَامُ تَخْبٌ مَّا قَلْبُهُ» (عوالی اللئالی العزیزیه فی الأحادیث الدینیة، ج ٢، ص ٥٤)؛ ایسلام کنجه حاغی گۆرمه دیم توتار. ایندی کی او موسلمان اولدو کنجه حاغی هئج اولدو. اما اوردا کی فقیهلرین بیر عیده سی شک ائله دیلر کی اونون ایسلامی واقعی ایسلام دئییل.

متوکل کی ایمامی تانیر، دندی: بو مسأله نی ابوالحسن الهادی دن سوروشون. حضرت فقیهلرین نامه سی جوابیندا یازدی: او گرک اعدام اول و قتل، اونون جزاسیدیر. فقیهلر دندیلر فتواین دلیلین یازین. ایمام فورآندا بو چۆکمو ایستیراج ائله دی، گۆرون پیغمبر اکرمین سولاله سیندن اولان بو بؤیوک کیشی بو ایلاهی حۆکمو، سچده سوره سی نین 84-جو آیه سیندن نجه ایستیراج ائیر: «قَلَمًا رَأَوْا بَاسِنَا قَالُوا أَمَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ وَ كَفَرْنَا بِهِ مَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ* قَلَمٌ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَاسِنَا سَنَّتَ اللَّهُ الَّتِي قَدْ خَلَّتْ فِي عِبَادِهِ وَ خَسِرَ هُنَالِكَ الْكُفْرَؤُنْ (مسند الامام الهادی (ع)، الطاردي، ص: ٢٢٤)؛ اوندان کی بیزیم چتینلیغیمیزی [عذابیمیزی] گۆردولر، دندیلر: «تجه الالاه ایمان گتیریرک و اونولا شریک ائله دیغیمیزا کافیروق» [أما] اوندان کی بیزیم عذابیمیزی گۆردولر، ایمانلاری نین داها اونلارا فایدا سی یوخدر. آلاهیین سوتتی دیر کی [چوخداندان] بنده لر باره سینده بتله جاری اولوب و اورادیر کی اینانمایانلار ضرر ائیدیلر.

بو آیه دن بیلیرک کی او ایمان تأثیرلیدیر کی قورخو ایمانی و عذابی ایسقاط ائله نین اولمایا. بو ذمی کیشی نین ایمان گتیرمه سی اعدامدان قورتولماغا خاطریدیر. قورآندا دولو بو ایمان، معمولی علم دئییل. بو آیه نی مینلر نفر اوخوموشدولار و ایمام هادی زمانینانچ بو حۆکمه موتوجه اولمامیشدیلار.

گاهدان اییدین مسأله لرده ده او حضرته مورایجه ائلردیلر. متوکلین ابن نوح آدیندا غیری موسلمان بیر خادیمی واریدی و اونا کونیه وئریمیشدی. کونیه احترام نیشانه سیدیر و عشیره لی عربلر اؤز اوشاقلارینا کونیه سنچرلر و اونو «ابو» یا «ابن» آدی ایله چاغیرارلار. متوکل بو کافر و ذمی کیشی به ابن نوح دئیه ردی. قشری اولان فقیهلر کی آیه لر و

رېوايتلردن خبرلري يوخپدي، دنديلر: يو غيري موسلمان كېشي په كونه وئرمه مه لې بيك و كونه احترام نيشانه سيدر. دنديلر: امام هادي دن سوروشون. حضرت بو آبه ني اوخودو: «تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَ تَبَّتْ» (مسد: ۱) الله اونا كونه وئريب و بو احترام نيشانه سي دنپيل.

شيعة اولمايانلار نه دئيرلر؟

او زمانين دونياسيندا حضرتين يوخاري مقامي واريدي. او قدر كي ايسلام دانيشمندلري، حتي اثني عشرى شيعة سي اولمايانلار دا او حضرتين عظمتيندان دانيشيريديلار و اونلارين بعضي كلمه لرين نقل انديريك. ابوالفلاح حنبلي، «شذرات الذهب» كيتابيندا بؤيوكلرين وشخصيتلرين شرح حالين يازيب. او كيتابيندا يازيب: امام هادي فقيه و موعبيد امامدير - البته امام هادي نين اسماني امامتينه قايل اولمايان بيريسيندن بوندان ارتيق اينتظار اولماز-

يافعي نين «مراة الجنان» آديندا بير كيتابي وار كي ياخجي و دگرلي كيتابدير و همان سؤزلري تيكار ائدير. اما ابن صباغ مالكي، «الفصول المهمة في معرفة الائمة» كيتابيندا يازيب: امام هادي بير اينساندير كي اونون منقبتلري و فضيلتلري يئر گويو دولدوروب و من اؤز قلميمله اونون منقبتلر و فضيلتلري نين بير گوشه سينده يازا بيلمه رم. بوننان بئله كي اموال ايمامين اتوينه گندير، اما او حضرت بو اموالي كاسييلار آراسيندا بؤلوشدورور و اؤزو بير حصيرله باشايير و بونا خاطر كي اؤز زيندگانليغين جماعته وابسته ائله ميه سامرادا بير مزعه آليب و هردن بير اوردا ايشله ييرلر. (الفصول المهمة، ابن صباغ المالكي، ج ۲، ص ۱۰۷۳) راوي دنپير: گوردوم امام هادي اوردا مشغولدور و ياغيندان تر گلير. عرض ائله ديم: «اين الرجال؟» دوستلاريز هارداديلار؟ ايجازه وئرين اونلار ايشله سينلر. حضرت بويوردو: بوخ، مندن ياخجيلاري اؤز اللري نين ايشي اينن ياشاديلار: جديم رسول الله و على بن ابى طالب و آتالريم. (كافي ط - الإسلامية)، ج ۵، ص ۷۵)

و اونلار يوخاري اينسانلارديلار و بوتون دنيا اونلارا عاشيقديلر من بير مودت سامرادا ايديم. اونلارين اكثرיתי سوتدير اما امام هادي و عسكري عليهمالسلاما چوخ علاقه لري وار و گاهدان ناخوش اوشاقلارين ضريح كنارينا باغلارديلار و اونلارين عظمتينه اعتقادلاري واريدي. الله بيزيم اوركلريميزي قوران و ولايت ايشيغين اينن ايشيقلاندير و اهل بيت دوشمنلرين شريني اهل بيت اولكه سيندن اوزاق ساخلا و اينسانليق حقيقتين الدن وئرميش اينسانلاري و جهالتي آلنلاري دنيا و آخيرته عمل لري نين جزاسينا يئتير.

لينك مطلب در سايت : <http://torki.tebyan-tabriz.ir/?MID=21&Type=News&id=309>